

Z GEOGRAFIĄ
PRZEZ ŚWIAT

MAGDALENA
JANKUN

SCENARIUSZ LEKCJI GEOGRAFII dla III etapu edukacyjnego

opracowany w ramach projektu

„Tworzenie programów nauczania oraz scenariuszy lekcji i zajęć wchodzących w skład zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces kształcenia ogólnego w zakresie kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

Warszawa 2019

Redakcja merytoryczna – Anna Kasperska-Gochna
Recenzja merytoryczna – Alicja Węsierska-Kwiecień
Agnieszka Stanuszkiewicz
dr Beata Rola
Agnieszka Ratajczak-Mucharska

Redakcja językowa i korekta – Altix

Projekt graficzny i projekt okładki – Altix

Skład i redakcja techniczna – Altix

Warszawa 2019

Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
www.ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –
Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl>

Temat

Co wpływa na koncentrację ludności na świecie?

- Adresat: Uczeń klasy II szkoły ponadpodstawowej
- Miejsce: gabinet geograficzny
- Czas realizacji: 1 godzina dydaktyczna

Podstawa programowa

VIII Przemiany ludnościowe i procesy urbanizacyjne na świecie: osadnictwo, rozmieszczenie, liczba ludności, struktury demograficzne i społeczne, migracje, procesy urbanizacji, rozwój obszarów wiejskich.

Uczeń: 3) wskazuje obszary koncentracji ludności i małej gęstości zaludnienia oraz określa czynniki i prawidłowości w zakresie rozmieszczenia ludności świata

Cel ogólny lekcji: zapoznanie uczniów z obszarami o dużej i małej gęstości zaludnienia oraz czynnikami decydującymi o rozmieszczeniu ludności na świecie.

Kompetencje kluczowe

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje matematyczne.

Cele szczegółowe operacyjne

- wymienisz i omówisz czynniki decydujące o rozmieszczeniu ludności na świecie;
- wskażesz obszary koncentracji ludności świata;
- wymienisz bariery osadnicze;
- wskażesz różnicę między anekumeną, ekumeną i subekumeną;
- obliczysz wskaźnik gęstości zaludnienia.

Metody/formy pracy

- wykorzystanie narzędzi ICT, metoda burza mózgów, metoda „gadająca ściana”,
- praca indywidualna, w parach, w grupach oraz całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne

podręcznik do geografii, e-podręcznik, tablica interaktywna, tablety/komputery, Google Earth, Rocznik Statystyczny, mapa fizyczna świata, atlasy geograficzne, zasoby internetu.

Narzędzia TIK do wykorzystania na tej lekcji: zasoby internetu, Google Earth, <https://epodreczniki.pl/a/D79K1uoee>

Przebieg lekcji: Faza wstępna

1. Nauczyciel informuje uczniów o celach lekcji.
2. Wyświetla na tablicy interaktywnej mapę z e-podręcznika Świat. Gęstość zaludnienia. Cały zespół klasowy dokonuje analizy mapy. Uczniowie wskazują obszary najbardziej zaludnione. Dyskusja dydaktyczna.

Faza realizacyjna

1. Burza mózgów – uczniowie podają przyczyny nierównomiernego rozmieszczenia ludności na świecie wskazując warunki naturalne, ekonomiczne, polityczne i społeczne. Dyskusja dydaktyczna.
2. Uczniowie korzystając z podręcznika, zasobów internetu oraz atlasów geograficznych wyjaśniają znaczenie terminów ekumena, anekumena i subekumena, wskazują ich przykłady na mapie świata.
3. Praca w grupach. Nauczyciel dzieli uczniów na 4 zespoły. Każdy z nich opracowuje inny obszar tematyczny korzystając z różnych źródeł: podręcznika, zasobów internetu.
4. Grupa A) Czynniki przyrodnicze decydujące o rozmieszczeniu ludności na świecie;
5. Grupa B) Czynniki pozaprzyrodnicze decydujące o rozmieszczeniu ludności na świecie;
6. Grupa C) Bariery osadnicze. Przykłady na mapie świata.
7. Grupa D) Obszary o największej i najmniejszej koncentracji ludności na świecie.
8. Zespoły omawiają opracowany materiał na forum klasy, korzystają z Google Earth, aplikacji uruchomionej na tablicy interaktywnej.
9. Nauczyciel objaśnia, w jaki sposób obliczyć wskaźnik gęstości zaludnienia, który obrazuje rozmieszczenie ludności na danym obszarze. Wyjaśnia, że jest to stosunek liczby ludności danego terytorium do jego powierzchni.
10. Uczniowie pracując w parach korzystają z Rocznika Statystycznego wyszukują potrzebne dane do obliczenia wskaźnika gęstości zaludnienia np.: Niemiec, Włoch, Mongolii, Chin. Dokonują obliczeń. Podają wyniki na forum klasy i porównują je. Dyskusja dydaktyczna.

Faza podsumowująca

1. Nauczyciel dokonuje oceny pracy jednej wylosowanej grupy. Prosi uczniów o dokonanie samooceny. Nauczyciel bierze przy ocenianiu pod uwagę wkład, zaangażowanie i możliwości uczniów.
2. Sposób podsumowania lekcji z uwzględnieniem celów: Quiz – runda bez przymusu. Uzupełnienie słowne niedokończonych zdań: Dziś nauczyłam / nauczyłem się., Zrozumiałam/ zrozumiałem.... Przypomniałam/przypomniałem sobie...Zaskoczyło mnie .....

Komentarz metodyczny

Scenariusz jest uniwersalny, nie zawiera żadnych barier, może być modyfikowany do pracy z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych oraz może być dostosowany do potencjalnych możliwości uczniów. Scenariusz jest zgodny z wielospecjalistyczną oceną poziomu funkcjonowania ucznia. Zaleca się wykorzystywanie metody „kieszeń i szuflada”, która uwzględnia specjalne potrzeby edukacyjne uczniów oraz pozwala nauczycielowi na monitorowanie postępów ucznia ze SPE.

Celem tej metody jest zrozumienie przez samego ucznia, czego się nauczył na lekcji. Każdy uczeń przygotowuje dwie karteczki. Do kieszeni uczeń wpisuje to, co zrozumiał, czego się nauczył, a do szuflady to, czego jeszcze nie rozumiał, do czego chciałby wrócić. W pracy z uczniami o SPE jednym z najprostszych sposobów jest modyfikacja ćwiczeń, zadań i poleceń, polegająca na dostosowaniu zadań, tak by były one wykonywalne przez uczniów o niższym potencjale i propozycji zadań trudniejszych dla uczniów zdolnych. Nauczyciel powinien stosować różne sposoby pracy z uczniem w odniesieniu do SPE: pomoc w czytaniu poleceń i treści zadań, dokładną analizę treści i utwierdzenie się, że uczeń rozumie, wydawanie krótkich i konkretnych poleceń, wydłużenie czasu na pracę z tekstem i wykonanie prac pisemnych, sprawdzanie stopnia zrozumienia tekstu i poleceń, zapis trudnych, nowych terminów na tablicy, zwracanie uwagi uczniom na poprawność zapisów oraz ćwiczenia utrwalające, pomoc w wykonywaniu rysunków, schematów.

W pracy z uczniem zdolnym, propozycją jest (na 2 tygodnie przed daną lekcją) zadanie bardziej obszernej pracy domowej, polegającej na samodzielnym przygotowaniu się do dyskusji na lekcji poprzez zapoznanie się z materiałami źródłowymi do studium przykładowego (nauczyciel przekazuje je uczniom w wersji elektronicznej) oraz przygotowaniu odpowiedzi na pytania odnoszące się do tych materiałów. Zainteresowaniu uczniów może sprzyjać możliwość przygotowania się do lekcji z materiałów w formie elektronicznej, a przede wszystkim ciekawe, pogładowe, różnorodne materiały źródłowe: teksty źródłowe, wykresy, tabele, fotografie i mapy. Przy ocenie ucznia ze SPE obowiązuje zasada indywidualizacji. Wystawiona ocena nie może wynikać z porównania osiągnięć z innymi uczniami. Musi być wielostronna. Należy przy jej wystawieniu wziąć pod uwagę indywidualne osiągnięcia ucznia oraz jego zdobyte nowe umiejętności, wkład pracy, zainteresowanie i aktywność na zajęciach. Nauczyciel powinien stosować ocenianie kształtujące, które eliminuje stres związany z ocenianiem. Powinien udzielać informacji zwrotnej dotyczącej wiedzy i umiejętności uczniów w tym uczniów o SPE. Stosowanie samooceny między innymi poprzez zaproponowaną metodę „kieszeń i szuflada”. Dobór metod i narzędzi kontroli należy do nauczyciela, bo on zna najlepiej uczniów.